ĻEŅINA KAROGS

Izdāk kopš 1950. gada 29. marta. Maksā 3 kap.

LATVIJAS KOMUNISTISKĀS PARTIJAS PREIĻU RAJONA KOMITEJAS UN PREIĻU RAJONA TAUTAS DEPUTĀTU PADOMES LAIKRAKSTS

Nr. 3 (6007) OTRDIEN, 1990. gada 9. janvāri

Jaunsaimnieku pirmais darba gads

Jaunsaimnieki Jāzeps un Jevgēnija Sērmie no Galēnu ciema Gribolvas aizvadījuši pirmo darba gadu. Pavasara pusē viņi — lopkopības fermu mehāniķis un zootehniķe — M. Grokija kolhozā paņēma 30 hektārus zemes un sāka veidot savu saimniecību. Cik tālu tikts?

Īpašums

Sērmie specializējas piena un gaļas ražošanā. Tādēļ gādāts par lopiem. Patlaban jaunsaimniekiem ir 8 slaucamās govis, 2 grūsnas teles, telītes un teliņi, pavisam 21 liellops. Kūtī blēj 6 aitu mātes, rukšķ 7 cūkas. Ir darba zirgs un kumeļš.

Nopirkts kāpurķēžu traktors DT-75, labības novākšanas kombains, ir arkls — kultivators, zāles plāvējs — smalcinātājs, laujmašīna, mēslu ārdītājs, kartupeļu racējs, rulonu prese, piekabe. Iegādāta graudu kalte, slaukšanas aparāts.

Saražots

Pašu ganāmpulka vajadzībām: 65 tonnas siena, 40 tonnas atāļu skābbarības, 8 tonnas graudu, 10 tonnas kartupeļu, 10 tonnas sakņaugu. Lopbarības ziemai pietiekoši.

Ar Preiļu siera rūpnīcu noslēgts līgums par 12 tonnu piena piegādi. Pārdotas 20 tonnas piena.

Saražoti un piegādāti valstij 3 500 kilogrami putnu gaļas, 1 200 kilogrami liellopu un 200 kilogrami aitu gaļas. Sagādes kantorī nodotas 3,5 tonnas kartupeļu. Jēkabpils cukurfabrikai piegādātas 5,5 tonnas cukurbiešu (par to saņemti 550 kilogrami cukura, būs vēl graizījumi un melase izbarošanai lopiem), Preiļu linu fabrikai nodotas 1,5 tonnas linu stiebriņu (linsēklas atstātas sēklai un lopiem).

Par realizēto produkciju Sērmie pirmajā nepilnajā darba gadā ieņēmuši apmēram 18 tūkstošus rubļu. Tiesa, izdevumi par iegādāto tehniku un lopiem ir lielāki. Citādi tas arī nevar būt — ir tikai sākums saimniekošanai pa jaunam.

Perspektīva

Jāiegādājas vidējās jaudas riteņtraktors — kartupeļu un sakņaugu vagošanai, lopbarības transportēšanai. Jābūvē kūts, kur roku darbs būs mehanizēts. Vajadzīgi pagrabs, klēts, tehnikas novietne.

J. GURGONS

Jauju ferma — labākā

Jauju slaucamo govju ferma padomju saimniecībā «Rudzāti» ir pati vecākā (būvēta pirms kādiem 30 gadiem, nav nekādas mehanizācijas, — barība lopiem jāiznesā ar rokām, piens jāslauc spainī), taču tajā strādā saliedēts un čakls kolektīvs, un pēc darba rezultātiem šī ferma ir labākā saimniecībā. Aizvadītajā gadā Jauju slaucējas plānoto uzdevumu — iegūt 3 390 centnerus piena — pārsniedza, no katras govs izslaukti vidēji vairāk nekā 3 500 kilogrami.

Līdzās darba veterānēm Apolinārijai Bogdanovai un Valentīnai Sinkovskai Jaujās strādā jaunā slaucēja Anna Zalāne. Viņa nekādi neatpaliek no pieredzējušām slaucējām, aiz Apolinārijas Bogdanovas izvirzījusies otrajā vietā saimniecībā.

Jaujās blakus slaucamajām govīm izvietotas telītes. Tās aprūpē Kirills Ananjevs. Viņš centībā neatpaliek no slaucējām. Nākamajām piena devējām ir augsti dzīvsvara pieaugumi, tās labi attīstās.

ATTĒLĀ: Jauju fermas darba veterāne Valentīna Sinkovska.

J. AIZKALNA teksts,
J. SILIĶKA foto

Lasītāja pārdomas

Tas grūtais zemnieka ceļš

Tās būs pārdomas, kas radās pēc pagājušā gada pašās beigās notikušās Latvijas Lauksaimnieku savienības Preiļu biedrības dibināšanas konferences.

Esmu Jāzeps Pastars — zemnieks no Rudzētu ciema. Pēc mana priekšlikuma, ko izteicu debatēs un ko vēlāk atbalstīja vairākums konferences delegātu, nolikumā par Latvijas Lauksaimnieku savienības Preiļu biedrību tika ietverti vairāki mani papildinājumi. Viens no tiem, ka savienībai jābūt ne tikai sabiedriskai, bet arī politiskai organizācijai. Ar balsu vairākumu pieņēma arī otru manu priekšlikumu — Latvijas Lauksaimnieku savienības Preiļu rajona biedrība cīnīsies ne tikai par tiesiskas valsts izveidošanu, bet arī par suverēnas valsts izveidošanu Latvijā.

Tika atzīts, ka rajona biedrības darbībā viens no svarīgākajiem virzieniem būs strauji augošās zemnieku kustības atbalstīšana. Šī punkta ceturtais apakšpunkts — kolhoziem, padomju saimniecībām un citām rajona organizācijām, kuru pārziņā ir traktori, automašīnas un cita lauksaimniecības tehnika (kura jau norakstīta vai paredzēta norakstīšanai), jāpārdod pirmām kārtām tieši jaunizveidotajām zemnieku saimniecībām.

Tieši tāpēc, ka šo apakšpunktu ieteicu es, arī pakavēšos pie situācijas, kāda ir pie mums Rudzētos un arī citās saimniecībās. Traktori un tehnika, kas ir lietošanas kārtībā, kā arī tie, kas paredzēti norakstīšanai, tiek pārdoti saimniecības strādniekiem un kaimiņu kolhozniekiem. Bet zemnieku saimniecības paliek tukšā un dzird aizbildināšanos, sak, neesat vairs mūsējie. Tādu atrunu varētu saprast vienīgi tad, ja, nodibinoties zemnieku saimniecībām, tās būtu saņēmušas viņām pienākošos paju daļu.

Esmu dzimis, audzis un gandrīz trīsdesmit gadus nostrādājis Rudzātu saimniecībā. Pēdējos piecpadsmit gadus bez jebkādas samaksas esmu pildījis arī saimniecības arodkomitejas priekšsēdētāja funkcijas. Taču iznāk, ka tā arī neesmu nopelnījis tiesības iegādāties norakstīšanai paredzētu traktoru. Rindā esmu jau divus gadus. pirmais zemnieks Rudzētos. Bet traktorus pārdeva tiem, kuri rindā vēl aiz manis vai pat vispār nav rindā, kā arī tiem, kuri saimniecībā nostrādājuši tikai dažus gadus. Pēc dažu vadītāju domām pushektāra apstrādāšanai traktors vajadzīgs vairāk nekā zemnieku saimniecībā.

Tas pats attiecas arī uz savu laiku nokalpojušajām un kolektīvajā saimniecībā vairs neizmantojamām ēkām. Ja arī ko pārdod, tad no nabaga zemnieka noplēš trīs ādas.

Ir bezgala rūgti atzīt, ka tā visbiežāk notiek mūsu rajonā un republikā atpalikušajās saimniecībās. Bet Pierīgas bagātie kolhozi, kur ir augsta lauksaimniecības intensifikācijas pakāpe, visai pretimnākoši — ēkas, nolietotus traktorus, kombainus, lauksaimniecības mašīnas pārdod par niecīgu cenu.

Lūk, viens piemērs no manas pieredzes. Vasarā griezos pie Rudzātu padomju saimniecības galvenā inženiera Māra Laukgaļa par norakstāma graudu kombaina pirkšanu. Viņš man atbildēja, ka kombains maksās četrus vai piecus tūkstošus rubļu. Protams, es to nevaru atļauties. Ja maksātu tūkstoti vai pusotra, būtu padomājis...

Kombains «Ņiva», uz kura strādāja Juris Šaroks, iedzīts darbnīcās, tagad to izkomplektē. Bet tehnika vēl bija laba, kārtīga zemnieka rokās, būtu nokalpojusi gadus desmit. Par metāllūžņiem saimniecība saņems ne vairāk kā divus simtus rubļu. Tāda ir palīdzība.

Situācija norāda uz to, ka liela daļa rajona saimniecību administratīvā aparāta darbība tiek virzīta uz to, lai vājinātu un bremzētu zemnieku kustību, lai paši varētu vecajās vietās netraucēti valdīt tikpat nemākulīgi kā līdz šim. Viņi baidās — nedod dievs, ja zemnieki sāktu strauji kāpināt lauksaimniecisko ražošanu un līdz ar to pierādītu birokrātu bezspēcību un atpalicību.

Pēc pāris gadiem zemnieki sāks maksāt nodokļus par zemi. Bet tas nav pareizs risinājums. Saprātīgāk būtu situāciju regulēt ar iepirkuma cenām visiem lauksaimniecības produkcijas veidiem un ražošanas zonām. Ja zemnieks ar kolektīvo saimniecību nav vienādos apstākļos, tad pēdējie veltīs visas pūles, lai zemnieku kustību bremzētu.

Nobeigumā visu zemnieku vārdā gribu pateikties tiem vadītājiem, kuri izprot mūsu sarežģītās problēmas un palīdz tās sekmīgi risināt.

Ar cieņu

zemnieks J. PASTARS

Rudzētos

Par jaunievēlētās rajona Tautas deputātu padomes pirmās sesijas sasaukšanu

Šī gada 4. janvārī notika jaunievēlēto rajona Tautas deputātu padomes deputātu sanāksme, kurā tika izskatīti jautājumi, kas saistīti ar rajona padomes pirmās sesijas sasaukšanu un sesijas dienaskārtības noteikšanu.

Deputāti nolēma jaunā sasaukuma rajona Tautas deputātu padomes pirmo sesiju organizēt šī gada 16. janvārī. Sesija sāks darbu 16. janvārī plkst. 11.00 rajona izpildkomitejas zālē. Tajā paredzēts izskatīt šādus jautājumus:

1. Mandātu komisijas apstiprināšana.
2. Mandātu komisijas ziņojums par deputātu pilnvaru atzīšanu.
3. Balsu skaitīšanas komisijas ievēlēšana.
4. Rajona padomes priekšsēdētāja, priekšsēdētāja vietnieka un sekretāra ievēlēšana.
5. Rajona Tautas deputātu padomes revīzijas komisijas un tās priekšsēdētāja ievēlēšana.
6. Rajona padomes pastāvīgo un pagaidu komisiju izveidošana un to sastāva ievēlēšana, komisiju priekšsēdētāju apstiprināšana.
7. Rajona padomes prezidija izveidošana.
8. Tautas kontroles rajona komitejas izveidošana.
9. Rajona Tautas deputātu padomes izpildkomitejas priekšsēdētāja ievēlēšana un izpildkomitejas izveidošana.
10. Izpildkomitejas komisiju izveidošana.
11. Rajona Tautas deputātu padomes un tās izpildkomitejas struktūras, štatu un darbinieku pamatalgu noteikšana.
12. Rajona laikraksta «Ļeņina Karogs» statusa apstiprināšana.
13. Līvānu un Preiļu pilsētu heraldikas apstiprināšana.
14. Rajona sociāli ekonomiskās attīstības plāna apstiprināšana.
15. Rajona budžeta apstiprināšana 1990. gadam un pārskats par 1988. gada budžeta izpildi.

No atklātuma uz brīvību

● FRANCIJAS KARALIENES DZEMDIBAS. UN LIKUMS PAR PRESI? ●

Neba mums pirmajiem nākas noskaidrot — ir kāds labums no preses brīvības vai vienas vienīgas nepatikšanas. Jau 1842. gadā, komentēdams debates Reinas landtāgā, Kārlis Markss atzīmēja: no preses brīvības prasa, lai tā atrisinātu visas problēmas, kas nodarbina sabiedrību. Un, salīdzinājumam atgādinājis nostāstu par literātu, «kas nebeidza vien dusmoties uz savu ārstu par to, ka viņš, tiesa gan, atsvabinājis to no slimības, taču nav pie reizes izmēzis no viņa sacerējumiem iespiedkļūdas», Markss šajā sakarībā vēl piemetināja: «Preses brīvība, gluži kā ārsts, neapsola pilnību ne cilvēkam, ne tautai. Tā jau pati nav pilnība.» Tad nu atcerēsimies, ka preses brīvība, kas arī šodien izsauc ne mazums neērtību, nav mūsu dzīvē iemirdzējusies rotaslieta, bet gan vitāla nepieciešamība. Protams, ja mēs gribam, lai mūsu valsts izdzīvotu, bet nevis līdz 2000. gadam kļūtu par pavisam nomaļu un izpostītu provinci.

Kā zināms, Francijas karaliene dzemdēja zālē, kur drūzmējās nebūt ne tikai sieviešu kārtas aristokrātija. Mūsu prostitūtas, nemaz nerunājot par tikumības sargātājām, protams, uzskatītu viņu par bezkaunīgu. Taču būtība šoreiz nav kauna jūtu nepietiekamībā. Pavisam vienkārši — valdošā šķira gribēja būt pārliecināta, ka par nākamo karali savulaik kļūs bērns, kuru dzemdējusi tieši karaliene. Tā bija monarha valdīšanas likumības ķīla. Un likumības ievērošana pat tajos laikos nevarēja iztikt bez atklātuma.

Lūk, kāpēc par pirmo soli ceļā uz likumības nodibināšanu pie mums arī kļuva atklātums. Naivi būtu domāt, ka tiem, kuru rokās bija vara, gribējās nopulgot pagātni un demonstrēt, ka baltie plankumi patiesībā bijuši netīri un asiņaini. Taču, ja runāšana par vakardienas nelikumībām nebūs atklāta, tad likumība nekad neiestāsies un neviens tai arī neticēs. Un tie, kas karoja pret atklātumu, nemaz tā nemīlēja Staļinu. Viņi vienkārši gribēja dzīvot, kā bija raduši. Taču atklātums guva virsroku. Mēs redzējām tautas deputātu kongresa sēdi, redzējām, kā viņi aplaudēja generālim Rodionovam un majoram Červonopiskim un izsvilpa akadēmiķi Saharovu. Mēs redzam Augstākās Padomes sēdes. Realitāte mums izzīmējas pilnīgāk un objektīvāk nekā vēl pavisam nesen, un tas, saprotams, ir visai iepriecinoši. Tomēr atklātuma pieaugošais dziļums uzskatāmāk par visu parādīja, ka tikai ar atklātumu vien zinātniski tehniskās revolūcijas laikmetā nepietiek. Ir vajadzīga vārda brīvība.

Daudziem šķiet, ka atklātums un vārda brīvība ir viens un tas pats. Jo vairāk tāpēc, ka jau atklātuma atmosfērā līdz mums nepiesegts nokļūst ne tikai no augšas novadīts viedoklis. Ja vēl nesen citāda domāšana bija smagākais grēks, tad tagad jebkurā jautājumā var dzirdēt gandrīz vai polāri pretējus spriedumus. Un tomēr ne reti pašiem dziļākajiem spriedumiem, pat ne tuvu galējiem, atklātībā neatrodas vieta. Vārds «brīvība» no atklātuma atšķiras ar to, ka tā pienākas katram cilvēkam bez jebkāda izņēmuma. Arī šajā sakarā Markss paspēja izteikties: «Jautājuma būtība nav tā, vai ir jābūt preses brīvībai — tā ir vienmēr. Jautājuma būtība ir tā, vai preses brīvība ir atsevišķu personu privilēģija...».

Kamēr cenzūra sargā uzskatu vienādību, tas šķiet ne pārāk būtiski. Taču, rau, cenzūra pie mums kļuvusi liberālāka. Likumprojekti par presi paredz to pat pavisam atcelt. Tomēr no tā vien mēs, vienkāršie pilsoņi, vēl neizjutīsim vārda brīvību, pareizāk sakot, tā paliek tikai preses izdevumu — «Moskovskije novostji» un «Pravda», «Naš sovremeņnik» un «Ogoņok», «Molodaja gvardija» un «Znamja», «Literaturnaja Rossija» un «Izvestija» un tā tālāk — pārziņā. Bet ko darīt tam, kura uzskati visā pilnībā nesakrīt ne ar vienu no atļautajiem izdevumiem? Iznāk, ka nevienā no šiem izdevumiem tam vieta neatradīsies.

Privāto uzņēmēju pasaulē preses brīvībai ir pietiekami daudz juridisku garantiju, pie mums — cita ekonomiska iekārta. Līdz lasītājam mums netikt, jo nevienam taču nav pienākums mūsu rakstīto iespiest, un likums par presi arī nevar nevienu redakciju piespiest publicēt ko tādu, kas nav tai pa prātam. Tātad, lai nepaliktu tikai par labu nodomu deklarāciju, likumam par presi vispirms jānosaka katra pilsoņa un katras pilsoņu organizācijas tiesības iegādāties iespieddarbu materiālos līdzekļus un lietot tos. Citādi preses brīvība tā arī paliks atsevišķu personu privilēģija.

Taču, līdzko mēs pieļaujam, ka brīvība iestāsies visiem, tūlīt rodas bailes no tās ļaunprātīgas izmantošanas. Pieraduši dzīvot pastāvīgā kontrolē, uzlikuši valdībai dīvainu pienākumu — audzināt tautu (lai arī pilsoņi nav valdības bērni, un daudz dabiskāks ir pilnīgi pretējs pedagogisks vektors, proti, tautai jāaudzina amatpersonas un valsts darbinieki), mēs nekādi nespējam saprast, ka ļaunprātīgi izmantot brīvību nemaz nav iespējams. Brīvība tikai atļauj izpausties tam, kas pastāv arī bez tās, bet neviens vēl nav pierādījis, ka viss sliktais, kas diemžēl dzīvē pastāv, kļūst labāks tāpēc vien, ka ir piesegts ar noslēpumainību.

Cenzūra ir kaitīga ne tikai ar to, ka tā liedz mums saņemt nepieciešamas ziņas un prāta atzinumus. Barga cenzūra — labākais līdzeklis valsts iekārtas graušanai, neuzticības ieviešanai pret to cilvēku prātos, un mūsu cenzūra šajā laukā ir guvusi sekmes. Interese par Padomju Savienībai domātiem ārzemju raidījumiem radās ne tik daudz to vērtīgo īpašību dēļ, cik daudzu gadu pastāvīgās «slāpēšanas» dēļ. Markss arī par to savus apsvērumus ir atstājis rakstveidā: «Ja likums par cenzūru **grib likt šķēršļus brīvībai** kā kaut kam nevēlamam, tad tas sasniegs tieši pretējo. Cenzūras valstī katra aizliegta, tas ir, bez cenzūras iespiesta grāmatiņa, ir notikums. To uzskata par mocekli, bet mocekļa ceļš nemēdz būt bez oreola un bez ticīgajiem.» Šķiet neticami, ka tas rakstīts ne par Raskoļnikovu, ne par Solžeņicinu, ne par Sinavski. Taču Markss turpina: «Cenzūra padara katru aizliegtu sacerējumu, lai tas būtu slikts vai labs, par neparastu sacerējumu, kamēr preses brīvība sacerējumam noņem tādu ārēju iespaidīgumu». Tie marksisti, kuru rokās bija vara, Marksu nebija lasījuši vai arī, visādā gadījumā, ar viņu nerēķinājās. Un ja jau reiz mēs tagad itin kā atgriežamies pie viņa, sākam viņa darbus lasīt, tad ir vērts arī parūpēties par to, lai preses brīvība pie mums kļūtu pilnīga.

Uz to ejot, skaidri jāapzinās, ka pilnīgas preses brīvības apstāklos parādīsies arī spriedumi, kam nebūs nekā kopīga ar patiesību.

Taču vai tad pati preses brīvība nenoder par labāko aizsarglīdzekli pret tādu sadomājumu uzplūdiem? Un ne tikai ar to, ka jaunais likums piespiedīs pierādītu melu gadījumā iespiest atsaukumu, bet vēl arī ar to, ka citi izdevumi nepalaidīs garām izdevību atspēkot samelojušos oponentus un tādējādi izcelt dienas gaismā viņu domāšanas spēju līmeni, gara tumšību un netikumību. Bet ja presē parādīsies aicinājumi pārkāpt Konstitūciju vai Kriminālkodeksu vai arī pašas publikācijas kļūs par tāda veida pārkāpumiem (teiksim, to saturs iznaudīs militāru noslēpumu), tad par to taču jau sen ir paredzēti stingri sodi, kas nebūt neklūst maigāki tāpēc, ka likums pārkāpts iespieddarba tekstā, bet ne mutvārdos vai rokrakstā. Ar vienu vārdu sakot, pilnīga brīvība paredz arī pilnīgu atbildību, un diezvai ir kāda jēga likumā par presi speciāli pārskaitīt visus gadījumus, kad šī atbildība iestājas. Tai jāiestājas vienmēr, ja ir pārkāpta Konstitūcija vai kriminālā likumdošana.

Likuma pārkāpšanas faktu var konstatēt, saprotams, tikai atklātā tiesā, un atbildība tās priekšā pietiekamā mērā nodrošina tautu un valsti pret masu informācijas līdzekļu izmantošanu likuma pārkāpšanai vai kūdīšanai uz tā pārkāpšanu. Tātad nav iemeslu ierobežot preses brīvību ne tikai ar iepriekšēju cenzēšanu, bet pat ne ar iepriekšēju atļaušanu izdot to vai citu periodisku iespieddarbu vai atsevišķas grāmatas, lai arī cik liels būtu vilinājums tādas lietas atļaut un tikai vispusīgi pārbaudītiem biedriem. Tiem, kas vēlas izdot laikrakstu vai žurnālu, nav jāizlūdzas šim nolūkam atļauja, kas projektos gan delikāti aizplīvurota ar «reģistrēšanas» darbību; ir pilnīgi pietiekami, ja varas iestādēm tāds nodoms būs darīts zināms un izdevuma obligātie eksemplāri iesniegti Grāmatu palātā. Projektos piedāvātais atļaujas pieprasījums tieši tāpat, kā visur noklusētas tiesības iegādāties un lietot iespiedlīdzekļus, ļaus, ja radīsies tāda vēlēšanās, preses brīvību viegli novest līdz minimumam. Viss būs atkarīgs no tā, vai tāda vēlēšanās modīsies un no personiskas žēlastības. Taču tāda žēlastība, paldies Dievam, mums šodien ir. Un likumi, kas nespēj to nostiprināt, padarīt turpmāk par neatkarīgu no tās vai citas — pat varas augšienē stāvošas — personas gribas, gluži vienkārši nav vajadzīgi. Tie neko vairs nedos klāt un ar vislabākajiem nodomiem izrādīsies tikai skata pēc pastāvoši. Taču skata pēc vārda brīvību, tāpat kā pārējās brīvības, bija pasludinājusi arī Stalina Konstitūcija.

Ir vērts īpaši padomāt par to, kam īsti dodam preses brīvību. Tā, saprotams, paplašina pilsoņu iespējas saņemt viņiem nepieciešamo informāciju par dzīvi un zinātni un pieeju daillitera-tūrai. Tā palīdz dažādām organizācijām apmainīties ar viedokļiem, realizēt politisku un cita veida propagandu, bet lielām izdevēju firmām ļauj ar to visu nopelnīt. Taču svarīgi ir atcerēties, ka preses brīvība pirmām kārtām vajadzīga autoriem — rakstniekiem, žurnālistiem, mākslinieklem, komponistiem, režisoriem. Tomēr tā nav kastu privilēģija. Un ne tikai tāpēc, ka brīvības apstākļos jebkurš cilvēks, nevienam neko nejautādams, tādā kastā ietilpst. Vēl svarīgāk, ka autori, kas nāk klajā ar informatīviem, zinātniskiem vai mākslinieciskiem paziņojumiem, lai arī pirmajā mirklī šķiet darbojamies katrs savā vārdā, izpilda dižu sabiedrisku uzdevumu. Visi kopā viņi nodod sabiedrības, un pat vēl vairāk — cilvēces, rīcībā spriedumu un jūtu tīrvērtību paleti par visām lietām, kas nodarbina ļaužu prātus. Pilsonim, izņemot vēlēšanu kampaņas, nav obligāti personiski izklāstīt savu attieksmi pret tām vai citām parādībām. Viņš atrod brīvā presē vienu vai vairākus autorus vai izdevumus, kas adekvāti izsaka viņa viedokli. Un, iegādādamies attiecīgās grāmatas, žurnālus vai laikrakstus, ikviens cilvēks piedalās sabiedriskās apziņas formēšanā un pats pie rakstāmrīka ķeras tikai ārkārtējos gadījumos, lielākoties tad, ja neviens nav pateicis to, kas sakāms viņam.

Mūsu preses ilggadējais bezpersoniskums ir izgaisinājis autoriības jēdzienu. Tagad neuzskata par nosodāmu izmantot svešas idejas, nelaižot pie vārda cilvēkus, kas tās izvirzījuši agrāk un formulējuši labāk. Bet tajā pašā laikā — preses brīvība un pašas tiesības uz to nav atdalāmas no autora tiesībām, vienlīdz kā autora galvenās tiesības sastāv no preses brīvības, no iespējām atvērt sevi, savas idejas, savas jūtas līdzpilsoņiem, visai cilvēcei. Taču pie mums presi vēl projām iedomājas kā dibinātāja, izdevēja, redaktora rūpes, starp kuru pienākumiem un tiesībām robeža, starp citu, ne vienmēr ir skaidri novilkta. Autors mūsu reālo attiecību formulā tiek uzskatīts tikai par palīgstrādnieku, kamēr īstenībā tieši viņš ir brīvās preses pirmā persona. Radot jauno likumu, to vajag atcerēties.

Jo tieši autoru daudzbalsīgums presi padara par sabiedriskās apziņas tribīni un dod pamatu līdz ar Marksu atkārtot: «Brīva prese — tā ir tautas gara vērīgā redze, iemiesota tautas uzticībā pašai pret sevi, runājošas saites; kas vieno atsevišķu personību ar valsti un veselu pasauli... Brīva prese — tā ir atklāta tautas grēksūdze pašai savā priekšā, bet valsirdīga atzīšanās, kā zināms, nes glābiņu. Tā — garīgs spogulis, kurā tauta skata pati sevi, bet sevis pazīšana ir gudrības mais priekšnosacījums».

Ļeņingradā

Poels KARPS

(No «Novoje vremja» — 1989. gada 43. numurs.)

PĒTERIS ZEILE,

profesors, filozofijas zinātņu doktors

Latgale vēstures un tagadnes dimensijās

(12. turpinājums)

Latgales rakstnieku darbības aktivizācija tieši šajā laikposmā nebūt nav izskaidrojama ar simpātijām autoritārai administrācijai vai kādām kalaboracionistiskām nosliecēm, bet gan pirmām kārtām ar relatīvi vēlīno gatavību izvērst kultūras darbu, radīt savdabīgu, ar novada dzīvi saistītu literatūru. Tajā ļoti maz politiska rakstura «nodevu», galvenā virzība ir demokrātiska, tautiska. Šodien vēlreiz pārlasot šī laika darbus — romānus, dzejoļus un fabulu krājumus, dažas lugas, literāro almanahu «Olūts», — pirmām kārtām tajos redzam Latgales skarbās pagātnes reālistisku atspulgu, tautas maigo un jūtīgo, reizē grūtībās ārdīto dvēseli, cilvēku raksturus, savdabīgus zemes kopēju tipus, jaunatnes tiecību pēc gara gaismas, topošās inteligences centienus gan pirmajā Latgales atmodas laikmetā — mūsu gadsimta sākumā Petrogradā, gan trīsdesmitajos gados — Latgalē un Rīgā (Čenču Jezupa «Pīters Vylāns», J. Klīdzēja romānā «Jaunieši» u. c.). Taču krasās pārmaiņas, karš, staļinisms savās dzirnavās mala, iznīcināja un no dzimtās zemes atšķēla un būtībā «nolauza» arī šo latviešu kultūras atzaru. Jau 1941. gadā tika nogalināti vai uz Sibīriju izsūtīti vairāki Latgales rakstnieki un kultūras darbinieki. Staļinisko represiju postīgajās dzirnavās tika ierauti, malti (un daļa no viņiem arī samalti): Meikuls Apels, Pēteris Apšiņiks (Apse), Jānis Čakšs, Antons Dzenis, Jānis Grišāns, Stanislavs Ivbulis, Jezups Kindzulis (Čenču Jezups), Ed. Kozlovskis (sen.), Ed. Kozlovskis (jun.), St. Belkovskis (Ego), Pēteris Kotāns, Vincents Mickāns, Viktors Mundurs—Skuja, Sebastjans Pabērzs, Jezups Pudāns, Antons Rancāns, Kārlis Sangovičs, Jānis Soms, Aleksandrs Sīlovs, Andrejs Svirksts, Jezups Trasuns, Antons Velkme, Aleksandrs Vanags u. c. Kad padomju aviācija 1944. gada aprīlī bombardēja Rēzekni un iznīcināja tās lielāko daļu, gāja bojā talantīgākais Latgales prozaiķis Alberts Sprūdžs, Dzejnieku P. Voitkānu nogalināja fašisti Stuthofas koncentrācijas nometnē, bet rakstniekus J. Loginu un P. Kulšu (Cērpiņu Blauzgu) nošāva tepat Latvijā. Jaunie literāti J. Znūtiņš, Vl. Strods krita cīņā pret fašistiem.

V. Lāča izdevniecība (kurai pamatus kopā ar J. Cibulski viņš bija licis 1939. gadā un kas tika likvidēta 1940. gadā) darbojās Daugavpilī kara gados un izdeva daudz vērtīgu grāmatu, līdz ar saviem darbiniekiem un līdzstrādniekiem — rakstniekiem, zinātniekiem, pedagogiem un citu kultūras nozaru pārstāvjiem devās trimdā uz rietumiem, pamatoti baidīdamies no Staļina represijām, kas jau pietiekami tika pieredzētas 1941. gadā. Tā īsā laikā māte Latgale un dzimtene Latvija zaudēja daudzus savus dēlus un meitas, veselu spēcīgu kultūras veidotāju pulku. Savā laikā rakstnieks, priesteris, Satversmes sapulces un Saeimas deputāts Francis Trasuns (1864. — 1926. g.) uz jautājumu: «Kas ir Latgale?» atbildēja: «Latgale ir tas Latvijas stūris, kuru cara valdība bija nospriedusi galīgi pārkrievot; kur līdz 1904. gadam latviešu grāmatu izdošana, to pirkšana un pārdošana tika sodīta kā noziegums pret valsti, kur latviešu skola un latviešu valoda skolā bija aizliegtas, ar cietumu sodāms auglis, kur neviens latviešu katolis nevarēja dabūt skolotāja vietu... Latgale ir tas Latvijas stūris, kur neviens krievu vai poļu muižnieks nerunāja latviski ar tautu, kur nevienā iestādē nebija atļauta latviešu valoda.»

Kā uz šo pašu jautājumu atbildēsim šodien — pēc daudziem gadu desmitiem? Domāju, ka varētu sacīt apmēram tā. Latgale — tas ir kādreiz ļoti nomākts un pazemots Latvijas novads, kas pārdzīvojis divas atmodas, izjūtot agrāk neizjustu spēku un ticību nākotnei. Bet tas viss tika apslāpēts. Trešo zvaigzni līdz ar visu Latviju iekļaujot par sociālistisku dēvētajā lielākā pasaules tirāna impērijā, kura valdīšanas laikā tika pārvietotas veselas tautas, iznīcinātas vairākas valodas ar visiem etnosiem. Un Latgale, tāpat kā visa Latvija, bija sīka vienība šajā bezjūtīgajā birokratizētajā kolosā. Salīdzinot ar relatīvajiem ieguvumiem, zaudējumi grūti aprēķināmi, sākot ar savas literatūras, preses, profesionālo teātru, minoritāšu skolu zaudēšanu, beidzot ar tūkstošiem iekoptu lauku saimniecību sabrukumu un darba tikuma zudumu, nacionālās pašapziņas iedragājumu. Un vajadzēja atkal tik nelaimīgi sagadīties, tāpat kā tajos senajos Muravjova laikos, ka vietējos vadoņus un mainīgos vietvalžus kaitināja gan šī novada kultūras centieni, gan šī zemnieciskā valoda, gan atkal šīs mūžīgās tieksmes pēc vienotības ar latvisko Latviju. Un tika darīts iespējamais un neiespējamais, lai visas šīs «separātisma» saknes un «latišizācijas» zari tiktu aizcirsti un nocirsti beidzot un galu galā uz visiem laikiem!

(Nobeigums sekos.)

Konsultē amatpersona

PRIVILĒĢIJAS, KAS NOTEIKTAS BIJUŠAJIEM NEPILNGADĪGAJIEM FAŠISTISKO NOMETŅU IESLODZĪTAJIEM SASKAŅĀ AR PSRS MINISTRU PADOMES 1989. GADA 6. OKTOBRA 825. LĒMUMU

Traģiska lappuse Lielā Tēvijas kara vēsturē ir nevainīgo mazgadīgo fašistu koncentrācijas nometņu gūstekņu — partizānu bērnu un padomju un partijas aktīva bērnu liktenis. Nedaudz bērnu izcieta šo elli un atgriezās Dzimtenē. Pašlaik viņi ir slimi, sociāli neaizsargāti cilvēki, kuriem ir nepieciešama lielāka vērība un vispārējā palīdzība.

Lai uzlabotu materiālos un sadzīves apstākļus bijušajiem nepilngadīgajiem fašistu koncentrācijas nometņu ieslodzītajiem, PSRS Ministru Padome noteikusi privilēģijas:

1. 50 procentu atlaide par braukšanas maksu vienu reizi gadā (turp un atpakaļ) ar vilcienu, bet rajonos, kur nav dzelzceļa transporta, — ar ūdenstransportu, ar lidmašīnu vai ar starppilsētu autotransportu.

2. Tiesības saņemt bezprocentu aizņēmumu individuālai celtniecībai tajā kārtībā, kas paredzēta Lielā Tēvijas kara invalīdiem.

3. Tiesības izmantot kārtējo ikgadējo atvaļinājumu viņiem izdevīgā laikā, kā arī saņemt papildus atvaļinājumu uz sava rēķina līdz divām nedēļām gadā.

4. Pēc aiziešanas pensijā tiesības izmantot tās poliklīnikas pakalpojumus, kuru pakalpojumus viņi izmantoja, būdami darbā.

5. Priekšrocības darba vietā saņemt ceļazīmes uz sanatorijām, profilaktorijiem un atpūtas namiem, kā arī tikt uzņemtiem dārzkopības biedrībās (kooperatīvos), telefona ierīkošanā.

6. 50 procentu atlaide no maksas par zālēm, kas tiek pirktas pēc ārstu receptēm.

7. 20 procentu piemaksa vecuma pensijai par nepārtrauktu darba stāžu vienā uzņēmumā, iestādē, organizācijā, ja ir nepārtraukts un kopējs darba stāžs, neatkarīgi no tā, vai bijušie nepilngadīgie ieslodzītie strādāja 1983. gada 1. janvārī vai vēlāk.

8. Tiesības saņemt bezprocentu aizņēmumu dārzkopības biedrību locekļiem, lai varētu iegādāties vai uzcelt vasaras mājiņu un labiekārtot dārza apkārtni.

Bez tam bijušajiem nepilngadīgajiem fašistisko koncentrācijas nometņu ieslodzītajiem, kas atzīti par invalīdiem vispārējas saslimšanas rezultātā, no traumām darba vietā vai kādu citu iemeslu dēļ, ir noteiktas privilēģijas zāļu, dzīvokļa un komunālo pakalpojumu apmaksā, kas noteiktas nolikuma par privilēģijām Lielā Tēvijas kara invalīdiem un kritušo militārpersonu ģimenēm 1. un 17. punktos. Saskaņā ar šo nolikumu invalīdiem, bijušajiem nepilngadīgajiem fašistisko koncentrācijas nometņu ieslodzītajiem ir tiesības bez maksas saņemt pēc ārstu receptēm zāles. Par dzīvojamo platību (normas robežās, kas paredzēts esošajā likumdošanā), ko aizņem invalīdi, bijušie nepilngadīgie fašistisko koncentrācijas nometņu ieslodzītie, un ar viņiem dzīvojošie ģimenes locekļi, maksa noteikta 50 procentu apmērā no maksas, kas tiek uzskaitīta pēc likmēm, kas noteiktas strādniekiem un kalpotājiem, bet lielā dzīvojamā platība (līdz 15 kvadrātmetriem) — pēc vienotā lieluma. Invalīdiem, bijušajiem nepilngadīgajiem fašistisko koneentrācijas nometņu ieslodzītajiem un ar viņiem kopā dzīvojošiem viņu ģimenes locekļiem, tiek noteikta 50 procentu atlaide no maksas par apkures, ūdensvada, gāzes un elektroenerģijas izmantošanu.

Lēmumu par šo tiesību izmantošanu pieņem rajona izpildkomitejas komisija, kas nosaka pensijas, pamatojoties uz dokumentiem, kas apstiprina šo personu atrašanos fašistiskajās koncentrācijas nometnēs.

I. MIHAILOVA,

sociālās nodrošināšanas nodaļas vadītāja

Privilēģijas mirušo frontinieku atraitnēm

Darba veteräne, pensionāre J. Auharenoka no Līvāniem lūdza izskaidrot, kādas privilēģijas ir Lielā Tēvijas kara invalīdu atraitnēm. Esam saņēmusi atbildi no rajona izpildkomitejas sociālās nodrošināšanas nodaļas vadītājas I. Mihailovas.

Lielā Tēvijas kara invalīdu atraitnēm paliek dažas privilēģijas uz pakalpojumiem: 50 procentu atlaide, maksājot par apkuri, ūdensvada izmantošanu, gāzi un elektroenerģiju, dzīvojamo platību, bet ja dzīvo mājās bez centrālās apkures, — arī 50 procentu atlaide samaksā par urināmo pēc noteiktajām pārdošanas normām.

Atvieglojumi samaksā par dzīvojamās platības izmantošanu un komunālajiem pakalpojumiem saglabājas neatkarīgi no tā, kas ir šīs dzīvojamās platības īpašnieks vai īrnieks. Šīs privilēģijas gūst arī Lielā Tēvijas kara invalīda atraitnes ģimenes locekļi, kuri dzīvo kopā ar viņu.

Bet privilēģijas ir tikai tām sievām, kuras nav stājušās jaunā laulībā, un ja invalīda dzīves gados izmantoja šīs privilēģijas, neatkarīgi no viņa miršanas datuma.

Tāpat tiek lemts jautājums par to, lai tiktu saglabātas privilēģijas par dzīvojamās platības apmaksu un komunālajiem pakalpojumiem Lielā Tēvijas kara dalībnieku atraitnēm, kuri atzīti par invalīdiem vispārējās saslimšanas un darbā gūto sakropļojumu dēļ.

Vienlaicīgi paziņojam, ka saskaņā ar 1989. gada 1. augusta PSRS Likumu bojā gājušo militārpersonu sievām un vecākiem ir tiesības izmantot visas privilēģijas, kas noteiktas Lielā Tēvijas kara dalībniekiem (militārpersonām). Tās ir:

— 50 procentu atlaide par dzelzceļa biļeti braukšanai vienu reizi gadā;

— tiesības izmantot kārtējo ikgadējo atvaļinājumu viņiem izdevīgā laikā, tāpat iespēja saņemt papildus atvaļinājumu uz sava rēķina līdz divām nedēļām gadā;

— tiesības pirmajiem saņemt ceļazīmes uz sanatoriju, atpūtas namu;

— 50 procentu atlaide ienākuma nodokļim no darba algas;

— tiesības uz ārstu receptēm saņemt zāles bez maksas;

— tiesības uz bezmaksas braukšanu pa rajonu;

— tiesības uz ārpuskārtas visiem sakaru pakalpojumiem un telefona uzstādīšanu dzīvoklī bez rindas.

Šīs privilēģijas ir tiesības izmantot tikai tām karā kritušo militārpersonu sievām, kuras atkārtoti nav stājušās laulībā. Tottiev vecākiem šīs privilēģijas tiek piedāvātas neatkarīgi no tā, vai viņi ir pensionāri vai nav.

Privilēģijas tiek piešķirtas, pamatojoties uz sociālās nodrošināšanas nodaļas izziņu.

Dabas pieminekļi — mūsu bagātība

atrasti arī Krāslavas rajonā — Aulejas ciemā.

Prieks ir arī par to, ka manā dzimtajā kolhozā «Dubna» ir par vienu dižliepu vairāk. Beidzot sūrinavas unikālajā liepu grupā otra liepa sasniegusi 4 metru robežu.

Augstums liepām ir 24, 32, 33 metri, apkārtmēri 4,6, 4 un 3,6 metri. Ja kurš grib atslēgties no stresa un nomierināt nervus, tad aizbrauciet turp liepu ziedēšanas laikā, redzēsiet un dzirdēsiet, ko jums čukstēs liepa ar lapu šalkām un bišu sanoņu ziedos. Redzēsiet, cik labi, kad ir aizvējš, kad ir patvērums no lietus. Cilvēks jutīs, ka neko citu, kā tikai savu zemīti, mājas, mīļus cilvēkus, zilos ezerus un dabu viņam nevajag.

ATTĒLOS:
☐ paeglis Rožupes ciemā;
☐ viens no mūsu rajona dižozoliem — 5,2 metrus resnais ozols Jersikas ciemā pie Vucēnu mājām.

AUTORA foto

Vecie dižozoli — mūsu senču svētums, tālas pagātnes liecinieki, mūsu mazās Latvijas neatņemama sastāvdaļa. Daudzi jau nezina, ka Latvija ir bagātākā republika ar šiem senlaiku milžiem. Kaives senču ozols Tukuma rajonā šovasar ir sasniedzis 10 metru robežu apkārtmērā un ir nepārspēts visā Padomju Savienībā no ozolu sugas. 16 metrus augstajam zemzarim ļoti smaga ir gadu nasta. Nolūzusi daļa stumbra, tomēr ozols stingri turas dzimtajā zemē un nedomā to pamest. Pirms apmēram 900 gadiem (tā vērtē tā vecumu) kāda vientuļa zīle izdzina pirmās saknītes Kaives pakalnā. Tā sākās cīņa, kas ilgst jau daudzus gadsimtus: gan ar lietu, sniegu, zibens šautrām.

Simtiem tādu sīkstu dižozolu ir mūsu zemītē. Vairāk ir Kurzemē un Vidzemē. Mūsu rajonā to skaits sniedzas pāri 15. Tie ir tikai atklātie, apzinātie, bet ticu, ka ir vēl citi. Tāpat aug arī jaunie ozoli. Zinu vairākus, kuriem tikai pāris sprīži ir vajadzīgi līdz to uzskaites robežai — 5 metriem. Šogad man lielu pārsteigumu sagādāja kolhoza «Dubna» Mazkursīšos augošais dižozols, kurš 4 gadu laikā pieņēmies resnumā par 30 centimetriem un sasniedzis 5,8 metru apkārtmēru. Raženi tika pastrādāts šā ozola apkārtnē, un tas atbrīvots no uzmācīgajiem krūmiem, izzāģēti sausie zari. Taču darba vēl palicis daudz, un to nevar veikt viens cilvēks.

Skolās katra klase gadā veic vismaz četrus pārgājienus. Kā būtu, ja mēs ne tikai priecētu acis ar mūsu Latgales ezeriem, upēm, uzkalniem, apbrīnotu dižos kokus, bet ielikti mugursomā cirvi un pusdienotu pie pašu rokām atbrīvota ozolu vectētiņa, un dotos mājās ar apziņu sirdī: «Šodien kaut ko esmu paveicis savas mazās Latvijas labā». Protams, lielāku koku izciršanai ap dižkoku ir vajadzīga mežsarga atļauja, bet sīkos krūmus var cirst arī bez tās! Tā ir veselīga atpūta pie dabas. Zinu skaistu 4,7 metrus resnu zemzarīti Zaķīšos vecās skolas parkā, kuram nepieciešama palīdzība, jo ir aizēnota saules gaisma vasarā.

Šoruden esmu veicis dažas ekspedīcijas pa Latgali. Atrasts ne mazums interesantu objektu. Arī paeglis, kuru redzam attēlā, tika atklāts un izmērīts. Tas aug Rožupes ciemā cela «Dzintars — Rožupe» malā.

Māju saimnieks Jānis Vaišlis pastāstīja par šo paegli sīkāk. Tā vecums ir pāri 100 gadiem. Apkārtmērs zarošanās vietā ir 1,25 metri, augstums — 7 metri. Pēc apkārtmēra tas ir apmēram 15. vietā republikā un pagaidām resnākais rajonā. Maz ticams, ka būtu kāds vēl resnāks. Cerams, ka tam skāde netiks nodarīta un tas ilgi priecēs garāmbraucējus.

Varena dižpriede ar īpatnēju zaru saaugumu aug Aglonā, Cirīša ezera krastā. Tās apkārtmērs celma augstumā ir 5.2 metri. Tāda paša izmēra dižozolu izdevās atrast Daugavpils rajona Ambeļos. Šis ozols vēl palicis neatklāts pēc DPI studentu lielā dižkoku meklēšanas darba 70. gados. Ozols ir stipri apmierinošā stāvoklī. Daži interesanti koki un akmeņi tika

Un cilvēka dvēsele kļūs labāka, cēlāka, tā jutīs, un sapratīs, kas ir draugs un kas ir ienaidnieks. Kas mums šodien ir svēts un tik ļoti vajadzīgs. Nē, lau manta un seklas baudas, kas aizēno īsto cilvēka seju. Nē, pirmajā vietā ir savstarpējo attiecību skaistums, godīgums pret visu, skaistuma izpratne dabā un cilvēkos. Tikai tad nebūs nopostītu dižkoku, nebūs tādu, kā nelaimīgais dižvītols, kurš tika ļauni izpostīts Dubnas krastā, un kā izsmieklam uz celma vēl svinēti Līgo svētki. Kur tas notika, to zin paši dedzinātāji. Starp citu, ir tāds likums, ka jāmaksā soda nauda līdz 700 rubļiem par dižkoka iznīcināšanu. Taču tas nenozīmē, ka dižkoka vērtība būtu šajā summā. To der atcerēties veco koku dobumu dedzinātājiem.

Rakstu negribētos nobeigt ar nepatīkamām lietām. Gribas cerēt, ka turpmāk mūsu zeme leposies ar sakoptiem parkiem, dižkokiem, ainavām, un dabas draugiem nesīs jaunus atklājumus un jaunas rūpes.

A. BRAKOVSKIS

Pār vienu pakalnu — gan gaisma, gan ēnas

Šo nelielo pakalnu Šauļu tuvumā Lietuvā zina katrs. Ik dienas turp dodas cilvēki. Daudzi uz turieni iet ar krustiem rokās un atstāj tos šajā pakalnā. Tur jau slejas tūkstošiem mazu un lielu krustu, tāpēc pakalns liekas mistisks un noslēpumains.

Grūti paleikt, kad parādījās paši pirmie krusti, taču zināms, kāpēc tie tur stāv. Par to runā vārdi, ko tautas meistaru rokas izgriezušas koka, iecirtušas akmeni vai iekalušas metālā — ļaudis izlūdzas no dieva laimi un veselību, pateicas viņam.

Pakalnam bijis sarežģīts likteņis. Staļina kulta un stagnācijas gados šo pieminekli nereti mēģināja nopostīt, lai gan pakalnu savā aizsardzībā bija ņēmusi valsts. Tā, 1961. gadā, karojošā ateisma ziedu laikos, tur tika «strādāts» ar buldozeriem. Mēģināja tikt vaļā arī no paša pakalna, izveidot ap to ūdenskrātuvi, aizsprostojot upiti, kas tecēja tam garām. Tomēr pakalns izturēja. Nesen vietējās varas iestādes kopā ar garidzniecibas un sabiedribas pārstāvjiem izstrādāja kompleksu projektu, kurā paredzēts šo neparasto pieminekli savest pilnīgā kārtībā.

Šā pakalna likteni cilvēki salīdzina ar pašas Lietuvas sarežģīto vēsturi. Ari tagad, kad Lietuva nostājusies uz pārbūves ceļa, ļaudis iet turp, lai aizlūgtu par tuvinieku veselību un savas zemes uzplaukumu. Tiek lūgts arī miers un saskaņa — gan ģimenēm, gan valstīm. Krustus uz Šauļiem ved no tuvām un tālām zemēm —no citām Padomju Savienības republikām, Amerikas Savienotajām Valstīm, Latīņamerikas un Rietumeiropas.

LATINFORM

Andreja lielā diena

✦ ZĒLSIRDĪBA, KAS AP MUMS...

LĪVĀNU 1. vidusskola, Preiļu rajona tautas izglītības nodaļa, nepilngadīgo bērnu lietu komisija... Ceļš, kurš bija jāiet mazajam Andrejam, pateicoties klases audzinātājas «uzņēmībai». Ar visām pūlēm vajadzēja zēnu aizvākt no skolas, jo viņam šad un tad aizmirsās aizšņorēt kurpītes un mācībās nesanāca tik spoži kā «atlasītajiem» bērniem. Puisēnu piespieda atvadīties no skolas, no Līvāniem un, galvenais, no mājas siltuma. Tika ieteikts tikai viens ceļš — uz Rudzētu palīgskolu... Bet, pateicoties Rīgas vadošajiem pedagogiem un mediķiem, Andrejs tika uzņemts Rīgas 5. palīginternātskolā.

Zēna acīs izmisums, kad pēc lielās bērna zākāšanas Līvānos, sekoja rīdzinieku ieteikums neatgriezties Līvānu 1. vidusskolā, bet katru pirmdienu mērot ceļu uz Rīgu, uz Mežaparku. Tur dzīvot un mācīties visu nedēļu, līdz sestdienai. Citas izejas nebija.

No tās dienas ir pagājis daudz laika. Andrejs aizgāja no Līvāniem kā trešās klases skolēns, bet nu jau mācās sestajā. Viņa skola atrodas Mežaparka gleznainā nostūrītī klasiski veidotā ēkā ar tik ļoti sakoptu apkārtni. Klasēs mācās tikai divpadsmit audzēkņu. Starpbrīžos ir dota iespēja fiziskām nodarbībām pagalmā. Bērni tiek gatavoti darbam. Meitenes apgūst šūšanas māku, bet zēni — koka apstrādes iemaņas. Bērnus ved uz muzeju Dzintaros, uz Rīgas ostu, lai apskatītu poļu kara kuģus, uz izstādēm Pēterbaznīcā un citur, neizpaliek arī jautras spēles bērnu pilsētiņā, kinoteātru apmeklēšana un citas nodarbības, kas bagātina bērnu dzīvi un ceļ viņu attīstības līmeni. Un arī skolas kolektīvs ir atbilstošs nosaukumam «skola». Pedagogiem šeit ir jābūt ar ļoti augsti attīstītām cilvēciskām īpašībām, lai strādātu ar bērniem, kuriem ir vajadzīga sevišķa attieksme, uzmanība un mīlestība.

Laiks rit, un ir atnākusi ļoti laimīga un uz visu mūžu atmiņā paliekoša diena. Pie mākslinieku darbnīcas Līvānos apstājas liels autobuss ar skolēniem un pedagogiem, no kura smaidoša izkāpj audzinātāja Ērika Kalniņa. Satikusi savu audzēkni, viņa apkampj to kā jau tuvu cilvēku, jo viņa ir tiesīga būt šo bērnu otrās mātes vietā.

Todien bija manas personālizstādes atklāšana Līvānu eksperimentālās bioķīmiskās rūpnīcas Lielajā zālē. Andrejs bija bezgala laimīgs, jo viņš tur ieradās ar visiem saviem pedagogiem un arī daudziem skolas biedriem. Puisēns staigāja no viena stenda pie otra un ar bagātu iztēli un pacilātību stāstīja par mākslas darbiem. Tie bija svētki visiem. No Rīgas bija atvesta milzīga torte ar gaisīga krēma tornīšiem grezni pītā tortes traukā, un sārti ziedi, kuri krāšņoja šo neaizmirstamo rudens dienu.

Šis bērns ir nostādīts uz kājām, pateicoties dāsniem, morāli bagātiem cilvēkiem. Bet ko darīt ar tiem, kuriem nav atbalsta? Ko darīt tiem bērniņiem, kuri atrodas tādās skolās kā Rudzētu internātskola, kura, līdzīgi zonai, atrodas tālu no apdzīvotām vietām. Reti tur piestāj autobusi, reti tur bērni redz jaunus ļaudis. Vai viņiem ir iespēja redzēt kultūras vērtības un pašu minimālāko, kas nepieciešams pilnvērtīgai bērna attīstībai?

Par to mums vajadzētu padomāt visiem kopā un izlemt. Gribu pievērst uzmanību vienam: cik viegli mūsu izglītības sistēma, saslēdzot visus ķēdes posmus, spēj jau pat mazu cilvēciņu nomelnot, bet citi cilvēki — vienkārši izprast, mācīt, mīlēt un veidot.

M. DUBINIŅA,
māksliniece

Redaktors P. PĪZELIS

Sports: informācija

Dambrete

Stučkā notika lauku sporta biedrības «Vārpa» 1989. gada meistarsacīkstes jauniešiem un jaunietēm 64 un 100 lauciņu dambretē.

No šo sacensību rezultātiem rēķināja punktus republikas 1990. gada lauku sporta spēļu kopvērtējumam. Tāpēc pārstāvniecība bija īpaši kupla. Piedalījās vairāk nekā 100 jauniešu no visiem republikas novadiem.

Sacensības risinājās pēc daudzcīņas principa — vispirms 7 kārtas 64 lauciņu, tad 7 kārtas 100 lauciņu dambretē. Vērtēja 12 labākos katrā dambretē un vēl kopvērtējumā, pie tam divās vecuma grupās: 1972. — 1975. gadā dzimušos, kā arī 1976. un jaunākus.

Vislabāk veicās Dobeles, Kuldīgas un Jēkabpils jauniešiem. Labi spēlēja arī Preiļu rajona jaunieši, PSRS meistarkandidāta, Latvijas ekschempiona Alfona Jēkabsona trenētie jaunie līvānieši. Viņi 26 komandu konkurencē ar 108 punktiem ieņēma 10. vietu. Lai lasītājiem būtu zināms priekšstats — daudz to punktu vai maz, tad neliels salīdzinājums: rajons par uzvaru volejbolā vai basketbolā (vērtējot pa 1 komandai) var izcīnīt 104 punktus. Tātad — dambretisti cīnījušies godam.

Vērtīgus ieskaites punktus izcīnīja Ainis Ūtināns, Aigars Vanags, Guntis Pabērzs un Guntis Smilgsdrīvs.

R. TOMASS,
Latvijas dambretes federācijas loceklis

Uzvara Jēkabpilī

Vecgada nogalē Biržu internātskolā risinājās Jēkabpils rajona atklātās individuālās meistarsacīkstes galda tenisā. Divdesmit četru vīriešu vidū bija pārstāvji no Stučkas, Jelgavas, Rēzeknes, Višķu sovhoztehnikuma, Madonas, kā arī mājinieki. Preiļu tenisistu godu aizstāvēja V. Limanis un V. Martinovs. Balvu izcīņa notika pēc Šveices sistēmas deviņās kārtās. Par dalībnieku augsto meistarību liecināja fakti, ka pat uzvarētāji nespēja izvairīties no zaudējuma rūgtuma un iegut maksimālo punktu skaitu.

Ar astoņām uzvarām par Jēkabpils rajona čempionu kļuva preiļietis Voldemārs Limanis. Kaut arī pirmajā spēlē viņš piedzīvoja necerētu zaudējumu, tomēr Voldemāram piemītošā augstā cīņas griba, gudrā taktika ļāva viņam iegūt augstāko rezultātu šajās sacensībās. V. Limaņa iedvesmots četras uzvaras izcīnīja arī V. Martinovs.

Jaunajā gadā Jēkabpilleši gatavosies atgūt zaudēto čempiona godu, tādēj novēlu Preiļu rajona galda tenisistiem nesamierināties ar sasniegto, bet nemitīgi celt savu meistarību.

M. JAUDZEMS,
galvenais tiesnesis

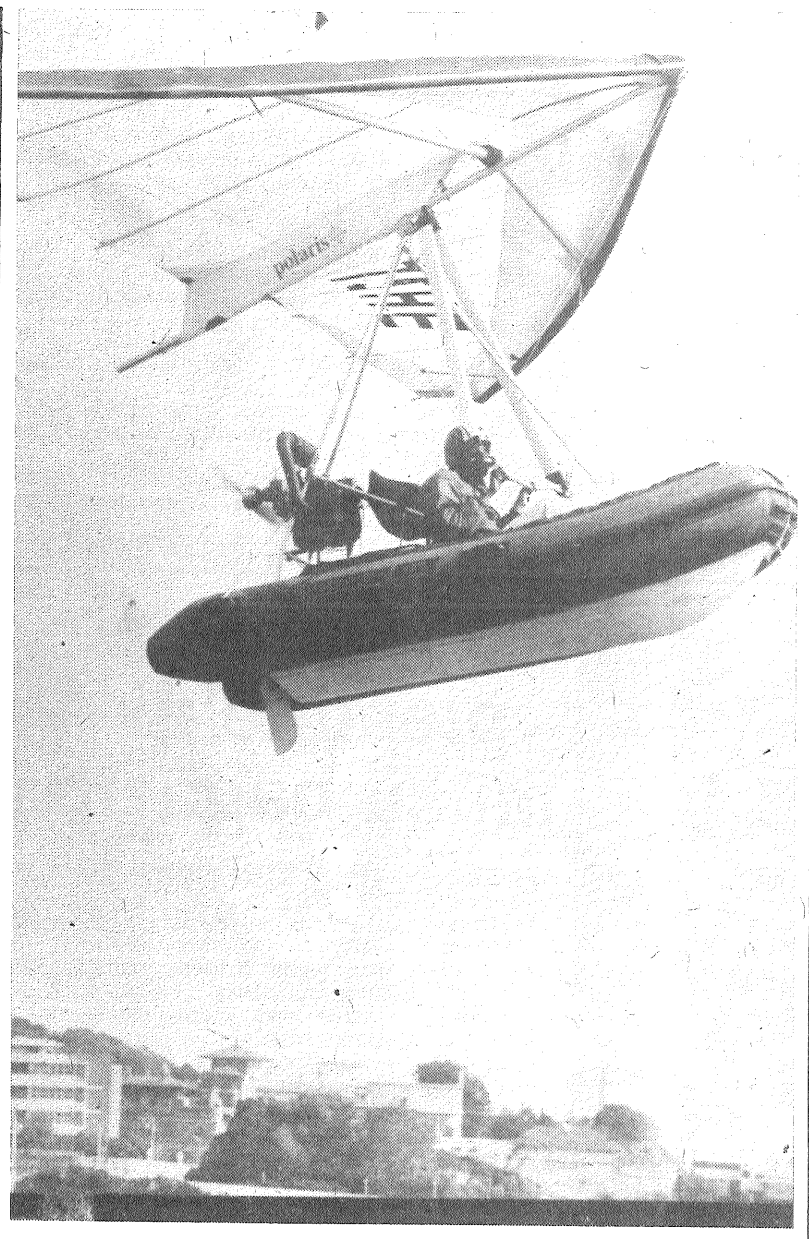

Vispārēju uzmanību ar savu oriģinalitāti 29. Vispasaules peldošo līdzekļu gadatirgū Dženovā saistīja piepūšamā gumijas laiva «Polaris», kuras svars aptuveni 200 kilogrami. Ar spārnu vēzienu vairāk nekā desmit metru platumā tā atgādina deltaplanieri. Laiva spēj pacelties gaisā no ūdens un nosēsties uz zemes.
ATTĒLĀ: aizraujošs lidojums.

TASS fotohronika

KOLHOZU, IESTĀŽU, ORGANIZĀCIJU IEVĒRĪBAI:

Ar 1990. gada 1. janvāri Preiļu rajona AGROKOOPERATĪVĀ BIEDRĪBA tiek pārdēvēta par Preiļu rajona DĀRZKOPĪBAS UN BISKOPĪBAS BIEDRĪBU, norēķina konts 70018 Agrorūpniecības bankas Preiļu nodaļā.

Biedrības valde

KOLHOZA «ROŽUPE» ĒDNĪCĀ

darbdienās no plkst. 10.00 līdz 14.00 pārdod augstvērtīgu linsēklu eļļu.

Cena 10 rubļi par litru.

Kolhoza valde

PAZIŅOJUMS

Sākot ar 1990. gadu, iznāk LATVIJAS LAUKSAIMNIEKU SAVIENĪBAS NEDĒĻAS IZDEVUMS «ZEME» latviešu un krievu valodās. Tiem, kuri vēlas pastāvīgi iegādāties šo izdevumu, līdz šī gada 12. janvārim telefoniski jāpiesakās: lauku iedzīvotājiem — saimniecību dispečerdienestā, bet pilsētu iedzīvotājiem — agrorūpnieciskajā apvienībā pa telefonu 22113.

Viena eksemplāra cena — 20 kapeikas.

LLS Preiļu biedrības valde

DAUGAVPILS CEĻOJUMU UN EKSKURSIJU BIROJS

piedāvā šādas ceļazīmes:

Ceļojumiem ar autobusu (grupām)

Soļigorska — Minska — Hatiņa — no 26. līdz 28. janvārim (38 cilv.),

Grodņa — Druskininki — no 12. līdz 14. janvārim, no 23. līdz 25. februārim, no 9. līdz 11. martam, no 30. marta līdz 1. aprīlim (skolēniem).

Tartu — Tallinna — no 9. līdz 11. martam,

Gatčina — Ļeņingrada — no 26. līdz 29. janvārim, no 9. līdz 12. martam (38 cilv.),

Puškina Kalni — no 20. līdz 21. janvārim, no 9. līdz 10. februārim, no 8. līdz 9. martam (38 cilv.),

Kauņa — Trāķi — Viļņa — no 21. līdz 22. janvārim, no 25. līdz 26. februārim, no 25. līdz 26. martam (30 cilv.),

Vitebska — Polocka — no 7. līdz 8. janvārim, no 18. līdz 19. februārim, no 18. līdz 19. martam (30 cilv.),

Gagarina — Narofominska — Maskava — no 15. līdz 20. februārim (30 cilv.),

Pērnava — Tallinna — no 23. līdz 25. februārim, no 23. līdz 25. martam (30 cilv.),

Volkoviska — Grodņa — Druskininki — no 16. līdz 18. februārim (30 cilv.),

Ļeņingrada — no 3. līdz 7. februārim,

Pleskava — Tartu — Pečori — no 9. līdz 11. februārim (30 cilv.),

Gomeļa — Brovari — Kijeva — no 8. līdz 13. martam (30 cilv.),

Bresta — Belovežas gārša — no 9. līdz 12. martam (30 cilv.),

Smoļenska — no 16. līdz 18. martam (30 cilv.),

Pleskava — Pečori — Puškina Kalni — no 30. marta līdz 1. aprīlim (skolēniem, 30 cilv.),

Gomeļa — Černigova — no 23. līdz 26. martam (30 cilv.).

Ceļazīmes var iegādāties: Daugavpilī, pasta indekss 228400, 5. Augusta ielā 25. Tālruņi: 26206 — ceļojumiem ar lidmašīnu, 26503 — ceļojumiem ar vilcienu, autobusu.

PĀRDOD grūsnu teli. Tālrunis: 36627.

K. MARKSA KOLHOZS

steidzami aicina darbā slaucējas.

Vēlami ģimenes cilvēki, kurus apgādā ar labiekārtotiem dzīvokļiem. Adrese: 228257, Pelēči. Tālruņi — 55725 vai 55648.

Lai tēva mīla paliek dziļi sirdī
Par avotu, kur mūžam spēku smelt.

(J. Sudrabkalns)

Izsakām līdzjūtību Leonar Simanovičam, TĒVU smiltājā izvadot.

Preiļu 24. CRBP kolektīvs

Tavs mūžs kā ābeļu dārzs
Palicis tiem, kas tālāk ies.

(J. Rūsiņš)

Esam kopā ar Pēteri Šnepstu, pavadot TĒVU smiltājā.

Tautas izglītības nodaļas arodbiedrības komiteja

Apsedz mani, tēvs, māmiņa,
Baltām smilšu villainēm;
Maz jūs mani auklējuši
Savām mīļām rociņām.

(T. dz.)

Dalām sāpju smagumu ar Jura Zinovika ģimeni, no DĒLA Jāņiša uz mūžu atvadoties.

Kolhoza «Sarkanā ausma» celtnieku kolektīvs

Kam tu sēdzi, veļeniņa,
Mīļa bērna augumiņu,
Tēvu, māti sāpināji
Līdz pat mūža vakaram.

(T. dz.)

Izsakām līdzjūtību Zinoviku ģimenei, DĒLIŅU Jāņiti smiltājā izvadot

Priekuļu ciema Mehanizatoru ielas iedzīvotāji

Nu savu roku svētību
tu izsējis eci kā balvas
pa plavām, pa druvām un tīrumiem
un arī uz manes galvas...

(F. Bārda)

Izsakām līdzjūtību Andrejam Cišam, TĒVU aizvadot mūžības ceļā.

Līvānu stikla fabrikas arodkomiteja, transporta iecirknis

Lec, saulīte, citu rītu
Druvas, silus apraudzīt.
Es gulēšu mūža miegu
Saltos smilšu palagos.

(T. dz.)

Izsakām dziļu līdzjūtību Annai Kūkusiliņai, MEITU kapu kalnā izvadot.

Kolhoza «Rožupe» kolektīvs

ĻEŅINA KAROGS

● MŪSU ADRESE: 228250, Preiļos, Komjaunatnes ielā 1.

● REDAKCIJAS TĀLRUŅI: redaktors — 22059, redaktora vietniece izdevumam krievu valodā — 22154, atbildīgā sekretāre — 21996, partijas dzīves un padomju celtniecības nodaļa — 21769, redaktora vietniece, agrorūpnieciskā kompleksa un sporta nodaļas — 21759, rūpniecības, celtniecības un kultūras nodaļas — 21985, fotokorespondents, vēstuļu, jaunatnes un skolu dzīves nodaļa — 22203, korektori, grāmatvedība, uzziņas par sludinājumiem — 22305.

Laikraksts iznāk otrdienās, ceturtdienās un sestdienās latviešu un krievu valodās. Iespiests Latvijas Izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības ražošanas apvienības Daugavpils tipogrāfijā (Daugavpilī, Valkas ielā 1). Izdevniecība «Avīze» (Rīgā, Kr. Valdemāra ielā 105). Viena nos. iespiedloksne. Ofsetiespiedums.

«Ленина Карогс» («Ленинское знамя»). Газета Прейльского районного комитета КП Латвии и районного Совета народных депутатов на латышском языке.

Metiens 13 963 eksemplāri (latviešu valodā 10 062 eks., krievu valodā — 3 901 eks.).
Indekss 68168.
Pas. 9.